

Landschappelijke onderbouwing inpassing glastuinbouwgebied Trappenberg-Kloosterschuur

25 mei 2010

1 ANALYSE

1.1 Ligging

Het glastuinbouwgebied Kloosterschuur - Trappenberg ligt aan de noordzijde van Rijnsburg, op de overgang van de zeekleigronden die in de monding van de Oude Rijn zijn afgezet naar het stelsel van strandwallen en strandvlakten, het zogenoemde estuariumlandschap. Het glastuinbouwgebied ligt deels op een uitloper van een standwal. Naar het noorden grenst het aan de Hoogewegpolder en naar de zuid-oostzijde aan de Elsgeesterpolder. Deze polders vormen twee van de laatste grasvelden in de Duin- en Bollenstreek. De kronkelende sloten herinneren aan de inundatie door de zee. Beide polders zijn van betekenis vanwege de vegetatiekundige waarden en haar kwaliteiten als weidevogelgebied (Flora en fauna in de Duin- en Bollenstreek, Jelle van Dijk). Deze polders, tezamen met het gebied Kloosterschuur - Trappenberg, vormt het studiegebied voor deze opgave.

1.2 Geogenese en occupatiegeschiedenis

Het startpunt van de huidige situatie ligt zo'n 15.000 jaar terug. Holland is dan nog in de greep van de laatste ijstijd. De Noordzee ligt voor een groot deel droog. Het zeeniveau ligt ruim 100 meter lager dan thans. Hierdoor ligt ook de kustlijn veel verder naar het westen. Door het barre klimaat is er weinig begroeiing. De wind heeft vrij spel. Op de bodem worden dikke, golvende zandpakketten afgezet. Vrijwel het gehele gebied van de huidige Noordzee wordt door deze dekzanden bedekt. Met het einde van de laatste ijstijd, circa 12.000 jaar geleden, eindigt het geologische tijdperk van het Pleistoceen. Met het stijgen van de temperatuur smelten de ijskappen. Dit heeft een rijzing van de zeespiegel tot gevolg waardoor de kustlijn in oostelijke richting opschuift.

Omstreeks 5000 voor Christus bereikt de kustlijn ongeveer haar huidige plaats. Dan breekt opnieuw een woelige periode aan, waarin perioden van transgressie en regressie elkaar opvolgen. Ten tijden van transgressie overspoelt de zee het land. Hierbij wordt het pleistocene zand opgewoeld en in strandwallen afgezet. Met iedere transgressieperiode wordt een nieuwe wal opgeworpen. Zo vormt zich in de loop der tijd een complex van strandwallen. De meest oostelijke strandwal, met daarop gesitueerd Warmond, Oegstgeest, Sassenheim en Lisse is de oudste. Deze dateert van ongeveer 2300 jaar voor Christus. De vorming van de strandwallen gaat door tot aan het begin van de jaartelling. In de laagten tussen de hogere strandwallen, de strandvlakten, stagneert de afvoer van hemelwater. In het rustige zoetwatermilieu tussen de strandwallen ontwikkelt zich veen.

De strandwallenkust is niet geheel gesloten. Deze wordt onderbroken door de monding van de (Oude) Rijn. Bij hoog water en bij zware stormen dringt de zee door deze opening diep het achterland in. Hierdoor ontstaat er een estuariumlandschap ter plaatse van het studiegebied. Tot op de dag van vandaag is er een duidelijk reliëf waarneembaar in de polders. Ook het kronkelige verloop van de sloten duidt op de invloed van de zee.

Het meest zuid-westelijke deel van het studiegebied stond onder sterke invloed van de Oude Rijn die regelmatig buiten zijn oevers trad. Hierbij werd het zwaarste, meest zandige materiaal direct langs de oevers van de rivier afgezet. Op deze wijze ontstaan langs de rivier hoger gelegen, zandige oeverwallen. Hier direct achter liggen voedselrijke

en goed doorlatende zanderige kleigronden. Hier zijn later tuinbouwgebieden op gevestigd.

In de huidige situatie zijn de strandwallen minder herkenbaar door verzanding. De hogere ligging in het landschap is hiermee genivelleerd. De verzanding is goed te herkennen in het landschap door een uitgebreid stelsel van kanalen dat zorgdreeg voor de afvoer van het zand. Tevens zijn diverse percelen omgespoten ten behoeve van de bollenteelt. Van oudsher zijn de oeverwallen van de Oude Rijn en de strandwallen de plekken geweest waar mensen zich het eerst gevestigd en over verplaatst hebben. Vervolgens zijn vanuit deze plekken het achterliggend landschap in cultuur gebracht. Het Elsgheesterlaantje is hier een mooi voorbeeld van. Deze weg is op de kaarten van 1611 al waarneembaar.

1.3 Visuele kenmerken van het landschap

Kloosterschuur-Trappenberg kent een uitermate gemêleerd karakter. Het landschap is een resultante van particuliere initiatieven en ingrepen. Het ondernemersschap is in Rijnsburg sterk aanwezig, het is een bezig volk met een goede handelgeest. Deze ondernemingzin is een grote kwaliteit. Dit kan een geweldige input leveren voor het ontwikkelen van een economisch en landschappelijk waardevol landschap. Hier heeft op menige plek geleid tot een zekere mate van verrommeling.

Dit landschap is organisch gegroeid. In de jaren '80 is deze organische groei over gegaan. In deze periode is Kloosterschuur ontwikkeld als een destijds grootschalig en modern kassengebied. Een gebied dat rationeel en planologisch opgezet is. Dit staat in schil contrast met het overige organisch gegroeide landschap.

Samengevat vallen de volgende aspecten sterk op:

- Het gebied is ruimtelijk en bedrijfsmatig sterk gefragmenteerd. Het is een ongestructureerd gebied.
- Het gebied kent een grote mate van functieverweving, er wordt gewoond naast en tussen de kassen. Ook worden diverse teeltmethoden naast en door elkaar toegepast.
- De ontsluiting is berekend op de oude tuincomplexen, maar is ten ene male onvoldoende om de moderne bedrijven goed te kunnen bedienen.
- Het aspect 'water' is nauwelijks zichtbaar in het gebied aanwezig. Noch in de zin van waterberging, noch in de zin van gietwater. Het gietwater gaat schuil achter hoge met landbouwplastic afgedekte dijken, soms beplant met cotoneasters. Een gemiste kans, want water kan juist aan een glasgebied een enorme ruimtelijke kwaliteit toevoegen.
- De recreatieve ontsluiting is nihil, er zijn nauwelijks mogelijkheden voor een ommetje of een fietstocht door dit gebied.
- Er is hoegenaamd geen sprake van landschappelijke inpassing. De overgang naar het open polderland is ruimtelijk niet uitgewerkt.

1.4 KWALITEITEN/ KNELPUNTEN/ KANSEN

Huidige landschap - Kwaliteiten

Organisch karakter

De geleidelijk groei in het gebied heeft een ontspannen ruimtelijk beeld en een functioneel gemengd gebied opgeleverd. Dit ruimtelijk gemengde karakter heeft geresulteerd in een plezierig woon- en werkmilieu.

Contrast in tijdsbeelden

Oude, bijna doorgezakte kassen staan naast imposante nieuwe bedrijven. Een kleinschalig, oud en afwisselend landschap ligt naast een grootschalig en rationeel

ingericht bedrijventerrein. De nieuwe bedrijven met grote hoge kassen, een gunstige lengte-breedte verhouding en moderne loodsen boven grote dokschelters steken schil af tegen de oude kassen.

Typisch Rijnsburgse tuinbouw

De Rijnsburgse tuinbouw is sterk gelieerd aan de veiling Flora - Holland en heeft zich in toenemende mate gespecialiseerd in specifieke vaak kleinschalige teelten. Dit bestaat veelal uit bloementeelt en glastuinbouw eventueel in combinatie met volle grondteelt. De volle grondteelt neemt de laatste jaren in betekenis af.

Lijnelementen

In het gebied liggen nog enkele 'linten' op de strandwallen die de ontginningsbasis vormen voor het achterliggende land. Mooie voorbeelden hiervan zijn het Elsgeesterlaantje en de Rijnsburgerweg, die door de provincie Zuid Holland ook zijn aangewezen als cultuurhistorisch waardevolle lijnelementen.

Open polders met zichten

De Hoogewegpolder en de Elsgeesterpolder zijn twee open polders. Het zijn oude polders met hoge aardkundige - en natuurwaarden. Vooral voor weidevogels zijn het belangrijke polders. In de polders heeft men zicht op diverse kerktorens en de duinen, dit geeft de mogelijkheid voor een goede oriëntatie in het landschap.

Natuurwaarden

Voor de polders hebben hoge natuurwaarden, deze natuurwaarden zijn ook elders in het document uitgebreid onderzocht. Gemakkelijk visueel waarneembare natuurwaarden zijn de weidevogels en de rijke flora langs en in de sloten in het gebied.

Recreatieve waarden

Het gebied is van grote recreatieve betekenis. De Rijnsburger- of Voorhousterweg wordt veel als fietsverbinding gebruikt, evenzo het Elsgeesterlaantje. Ook de parallelweg van de A44 en het fietspad langs de N206 worden veelvuldig gebruikt. Daarnaast grenst aan het glastuinbouwgebied de camping "de Koningshof".

Ruimte tussen Voorhout en Rijnsburg

De ruimte tussen de kernen Voorhout en Rijnsburg maakt het mogelijk dat er zichtlijnen zijn op de Elsgeester- en de Hoogewegpolder en op de duinen.

Huidige landschap - Knelpunten

Rommeligheid

Door een veelheid aan dingen komt het gebied rommelig over. Daarnaast is een deel van de bedrijfsvoering economisch niet meer rendabel. Tevens worden complexen door andere functies ingevuld, voorbeelden hiervan zijn paardensport en caravanstalling. Ook staan complexen lange tijd op instorten, hetgeen de uitstraling van het gebied niet ten goede komt.

Gietwaterbassins

In de huidige situatie wordt veelal een gietwaterbassin vormgegeven door hoge dijken met zwart plastic. Deze elementen liggen vaak op prominente plekken en bepalen daarmee in sterke mate de uitstraling van het gebied.

Landschap nauwelijks leesbaar

Door economisch groei, uitbreidingen en herverkavelingen is het onderliggende landschap met haar sterke gelaagdheid steeds minder leesbaar geworden. Het verschil tussen strandwallen en strandvlakte is in delen van het studiegebied nauwelijks nog waarneembaar.

Water is nauwelijks zichtbaar

In het gebied zijn de watergangen en waterberging nauwelijks zichtbaar en beleefbaar. Dit komt door een minimale maatvoering en de ligging op "overhoeken" aan de achterzijde van de kassen.

Recreatieve waarde minimaal

In het gebied zijn met name de wegen rondom het glastuinbouwgebied met uitzicht op de polders interessant. Het glastuinbouwgebied zelf heeft de recreant tot op heden weinig te bieden.

Huidige landschap - Kansen

Leesbaarheid van het landschap vergroten

In het huidige landschap zijn de verschillen tussen de strandwallen en vlakten nauwelijks waar te nemen. Met de herinrichting en doorontwikkeling kan de leesbaarheid van dit systeem vergroot worden.

Tegengaan van verrommeling

Het gebied is thans zeer verrommeld. Door ingrijpende reconstructie kan het gebied weer opgeruimd worden en kan glasoppervlakte toegevoegd worden.

Meerwaarde voor recreatie ontwikkelen

Met de landschappelijke inpassing, reconstructie en ontwikkeling van nieuw glas kunnen nieuwe paden in het landschap aangelegd worden.

Water inzetten als ruimtelijk middel

Reconstructie en nieuwbouw neemt waterberging en bassins met zich mee. Door hier van meet af aan rekening mee te houden kunnen deze ingezet worden als ruimtelijke middelen. Op zicht plekken water gebruiken om extra allure en natuurwaarde te introduceren.

Landschappelijke inpassing van vorige uitbreiding ter hand nemen

In de realisatie van Kloosterschuur is de landschappelijke inpassing zeer matig geweest. In de overeenkomsten is afgesproken dat bij deze ontwikkeling de landschappelijke inpassing van het gehele glastuinbouwgebied vorm krijgt.

Rijnsburgse identiteit als beeldmerk gebruiken

De Rijnsburgse identiteit is uniek. Dit is een prima middel om de vormgeving op het gebied mee in te kleuren. Samen met de tuinders een plan bedenken hoe dat er uit moet zien.

2 Plantoelichting

Bij de ontwikkeling van het plan is het zaak de kwaliteiten van het huidige landschap te onderkennen en te koesteren en waar mogelijk zelfs te versterken. Daarnaast is het de zoektocht de knelpunten met de voorstaande ontwikkelingen zoveel mogelijk tot oplossing te brengen. De kansen die zich aandienen in het gebied moeten zoveel mogelijk benut worden.

De plantoelichting en daarmee de verdere uitwerking van het bovenstaande is opgepakt in de formulering van ruimtelijke uitgangspunten:

1. Om te komen tot een nieuwe inrichting van het gebied is gekozen om ruimtelijke dragers in het gebied te definiëren. Deze kunnen het gebied en de toekomstige ontwikkelingen ruimtelijk structureren. Deze dragers zijn ontleend uit het bestaande landschap, namelijk de strandwallen en de krekken. Door de verdere ontwikkeling van deze dragers wordt het systeem van strandwallen en strandvlakte meer leesbaar en biedt dit systeem, dat toch minimaal 10000 jaar oud, weer een houvast voor een nieuwe episode in de geschiedenis.
2. Naast de dragers in het gebied zijn bouwstenen geformuleerd die vorm geven aan de inpassing en vormgeving van de glastuinbouwontwikkeling en reconstructie.

Voor de uitbreiding met nieuw glas is gezocht naar een uitbreiding die ook zo min mogelijk impact heeft op de bestaande open polders.

2.1 Ruimtelijke dragers van het gebied

Langs het lint van de **Rijnsburger- of Voorhousterweg** wordt gekozen voor de versterking en uitbreiding van het kleinschalige karakter. De maat en schaal van dit element is dusdanig dat het zich goed leent voor verder verdichting met woningbouw en kleinschalige bedrijvigheid.

Parallel aan dit lint liggen diverse watergangen, kronkelige sloten die kenmerkend zijn voor het estuariumlandschap, dit is een belangrijke structuur in het landschap. De kronkelige watergangen worden verbreed tot sterke ruimtelijke dragers, die het lint benadrukken in het landschap. De brede rietkragen achter het lint dragen bij aan de ruimtelijke continuïteit van het lint.

Waar de kassen dichtbij de weg komen wordt gekozen voor een landschappelijke inpassing van water en riet met knotwilgen langs de weg.

Tevens is de, enigszins hoger in het landschap liggende, **Elsgeesterstrandwal** in de Elsgeesterpolder in potentie een goede ruimtelijke drager in het landschap die kan dienen als kapstok voor mogelijke ontwikkelingen. Deze strandwal is als niet bebouwde ruimte vrijgelaten in het ontwerp. Hierdoor biedt deze strandwal zicht op de achterliggende polder en biedt tevens een escape naar de polder. Op de strandwal ligt het Elsgeesterlaantje een prachtig pad dat zich door de polder slingert. Zo kan men fietsen vanuit de kern van Rijnsburg naar het open polderlandschap van Polder Elsgeest. Om de strandwal te versterken als landschappelijke entiteit en drager wordt deze verder ontwikkeld als bollenland. Op de strandwal staan verspreid enkele bomen zoals dat nu ook het geval is.

2.2 Bouwstenen voor ruimtelijke ontwikkeling

Voor het opstellen van bouwstenen zijn de volgende onderwerpen gedefinieerd:

- Vanuit het glastuinbouwbedrijf
- Vanuit de ontwikkeling van een rondweg
- Vanuit inpassing intern (vormgeving in het glastuinbouwgebied)
- Vanuit landschappelijke inpassing extern

2.2.1 Bouwstenen vanuit het glastuinbouwbedrijf

De bouwstenen vanuit de glastuinbouw dienen compromissloos te zijn en ten alle tijden een maximale bedrijfsvoering te garanderen.

Als we het glastuinbouwkavel ontleden kunnen we het grofweg opdelen in de volgende ingrediënten:

- Kas
- Bedrijfshal
- Kantoor
- Woning
- Gietwaterbassin
- Waterberging

De grootte van de bouwsteen is vastgesteld uit verschillende bronnen, gesprekken met telers en beroepenorganisaties, workshops en de eerste aanzet van de greenportvisie. Dit tezamen geeft een bouwsteen van 3 hectare "glas" fysiek, dit is ongeveer 5 hectare bruto.

In de glastuinbouw worden verschillende eenheden voor oppervlaktebepaling gebruikt:

- *Bruto-bruto is de gehele oppervlakte die nodig is inclusief aanvoerwegen en landschappelijke inpassing.*
- *Bruto is het uitgeefbare oppervlakte en dus inclusief pad, draai- en parkeerruimte, opstallen, gietwatervoorzieningen en waterberging.*
- *Fysiek glas is het totale oppervlakte glas inclusief bedrijfsruimte, hal, kantine, installaties en dergelijke.*
- *Netto is het uiteindelijke teeltoppervlakte.*

In de huidige bedrijfsvoering ligt de kas vanaf de weg gezien altijd achter de bedrijfshal. In de planvorming wordt voorgesteld deze elementen zo te schakelen dat de kas aan de weg komt te liggen. Op deze manier wordt het kenmerk van het gebied, de kas, zichtbaar gemaakt. De passant wordt een blik in de kas mogelijk gemaakt, zodat bloeiende gewassen in de kas meedoen in het ruimtelijk beeld langs de weg.

Hiertoe verplaatst de bedrijfshal naar de zijkant van het perceel. Dit kan in combinatie met het aanpalende bedrijf een gezamenlijke "oprit" worden. Tevens kan dit gecombineerd worden met diverse installaties en dergelijke voorzieningen. Het voordeel van deze opstelling is de verkleining van het industriële karakter langs de weg en vergroting van het glastuinbouwkarakter.

Kantoor en bedrijfswoningen kunnen gekoppeld worden aan de weg of voorzijde van het kavel. Het geniet de voorkeur de bedrijfswoningen buiten het glastuinbouwkavel te plaatsen om zo in toekomstige reconstructies minder problemen te hebben met inpassing van bestaande woningen.

Voor het gietwaterbassins zijn verschillende oplossingen denkbaar. Door koppeling van diverse bassins is het mogelijk een groter element te maken en daarmee een ruimtelijk element te kunnen introduceren. Door deze iets dieper in het landschap te leggen en te combineren met verhoogde paden wordt het water beleefbaar en zichtbaar voor de recreant en passant. Tevens kan onder de kas een opvang voor gietwater gemaakt worden, hiermee zijn al diverse experimenten gaande. Als laatste kan het gietwater ook in gebouwde silo's opgevangen worden. Dit kunnen dan elementen zijn die meespelen in de ruimtelijke vormgeving langs de weg.

Voor elke oppervlakte kas moet er 15% wateroppervlakte in hetzelfde peilgebied gecompenseerd worden. Daarnaast is de waterberging een prima kans voor ruimtelijke winst. Dit water (20 hectare maal 15% is 3 hectare water) kan gecombineerd worden tot één ruimtelijk element of ruimtelijke drager. Een andere insteek kan zijn diverse plekken

in te richten met water en die met elkaar te verbinden, zo kan een recreatief en landschappelijk interessant netwerk ontstaan. In het thans voorliggende ontwerp zijn beiden gecombineerd. Soms vormen bassins en waterberging tezamen een groots ruimtelijke element en soms vormt het meer een aanéenschakeling van waterelementen. Sowieso wordt het water zoveel mogelijk op zichtbare plaatsen toegepast.

2.2.2 Ontwikkeling rondweg

Hoe kan er in de ruimtelijke ontwikkelingen van "nu" ingespeeld worden op een mogelijke ontwikkeling van "morgen"

In de brede structuurvisie (BSV) wordt een rondweg door het gebied voorgesteld. De precieze ligging van deze weg is nog in onderzoek. Er zijn meerdere varianten denkbaar en één van de varianten ligt door dit studiegebied. De vraag voor dit onderzoek luidt, hoe kan dit plan inspelen op deze ontwikkeling en hoe kan de ontwikkeling van dit gebied een positieve inbreng hebben op de planvorming van de rondweg. Deze rondweg kan bijvoorbeeld het gelaagdheid van het landschap nader in beeld brengen. De diversiteit van de verschillende zones in het landschap wordt doorsneden door de weg en wordt zodoende beleefbaar gemaakt voor de weggebruiker.

De rondweg bestaat deels uit bestaande wegen en deels uit nieuwe wegen. Aan de noordzijde van Katwijk wordt gezocht naar een verbinding tussen de N206 en de A44 (toekomstige "N44"). Deze verbinding wordt mogelijkwerwijs geprojecteerd door het studiegebied van de module Kloosterschuur - Trappenberg.

Op het niveau van heel Katwijk doorsnijdt de weg diverse gebieden en sferen, zo fungeert de weg als toekomstig "verbindingssnoer" tussen de verschillende smaken die Katwijk rijk is. Dit biedt kansen voor het gebied, maar het kan ook bedreigingen genereren. Het biedt vooral een kans om het tuinbouwgebied op de kaart te zetten, als markante sector met een sterke eigen identiteit. Door de ontwikkeling van een rondweg worden de gronden in dit gebied beter bereikbaar en zichtbaar zijn. Hierdoor zal de economische potentie voor dit gebied toenemen.

De inpassing van de weg moet in een later stadium verder uitgewerkt worden. In de verkaveling is ruimte gelaten voor het ontwikkelen van een rondweg met aan weerszijde een parallelweg. De nadere vormgeving van het gedeelte van de weg tussen de kassen kan vooral aansluiten op het hightech karakter van de kassen en de dynamiek van de verschillende teelten.

2.2.3 Inpassing intern – tuinders stijl, doorlopend corso

In spelen op de kenmerken van de streek, de lokale bevolking en de huidige inrichting, het ontwikkelen van de typische tuinders stijl.

De "Rijnsburger" heeft men een echte "tuinders"mentaliteit, dit gecombineerd met een slimme handelsgeest. Dit wordt gecombineerd met bij voorkeur nette en strakke bedrijven. Ruige bermen en oevers worden niet gewaardeerd. De natuur dient in toom gehouden te worden. In de voorstellen wordt ingegaan op deze specifieke identiteit van het gebied. Niet de academisch verantwoorde goede smaak, maar een nuchtere tuinderstijl.

Dit wordt gecombineerd met een permanent 'bloemencorso'. In de bouwstenen worden voorstellen gedaan voor beplantingen die het hele seizoen bloei, kleur en vrucht voortbrengen. Verder worden elementen voorgesteld die het strakke, nette karakter van het gebied versterken, zoals grasbermen, hagen en beschoeide oevers. In de planvorming worden deze elementen zo toe gepast dat ze eenheid in het gebied creëren. Onderstaande voorstellen dienen samen met de overkoepelende vereniging uitgewerkt te worden.

Hagen:

Langs wegen kunnen lage geschoren hagen een extra begeleiding en aanzien geven aan het wegprofiel. Ook worden langs kassen aan de weg lage hagen aan de voet van kas voorgesteld. Deze lage hagen kunnen ook een prima afscheiding vormen voor privé-tuinen of bedrijfsterreinen. Naast lage hagen worden er ook hoge hagen voorgesteld, deze kunnen esthetisch minder gewenste elementen aan het zicht onttrekken, bijvoorbeeld gietwaterbassins.

Strakke grasbermen:

Overal langs de weg worden bermen ingezaaid met gras. Deze worden regelmatig gemaaid (15 tot 20 keer per jaar). In deze grasbermen kunnen voorjaarsbollen een deel van het corso voor hun rekening nemen.

Bloemenperken:

Op bijzondere plekken bijvoorbeeld een kruising van wegen of een rotonde kunnen bloemenperken ingericht worden. Deze perken zijn de visitekaartjes van de kwekers. Hierin kunnen zij reclame maken en een deel van hun producten tentoonstellen.

Kleine bomen:

Bij de bredere wegstructuren kunnen kleine bomen geplant worden. Deze bomen kunnen het bloemrijke karakter versterken. Gouden regens en sierkersen brengen kleur in het profiel en geven verder vorm aan het corso. Hoge bomen geven te grote schaduwdruk op de kassen.

Waterkanten:

Waterkanten zijn overal aanwezig. Binnen in het gebied worden sloten alle beschoeid. De taluds langs de oevers worden ingeplant met een gevarieerde beplanting van bodembedekkers met bloeiende planten (bijvoorbeeld klimop met hortensia's).

Erfbeplanting:

Met de inrichting van erven en privétuinen kan een ruimtelijke winst behaald worden. Randen met bloeiende planten, bloembakken aan kassen en bedrijfsgebouwen en verzorgd ingerichte voorterreinen geven het gebied extra aanzien. Vooral bomen daar waar het geen probleem oplevert met de kassen voegen veel toe aan het beeld. In een later stadium in de planuitwerking strekt het tot de aanbeveling een bouwdoos te maken van elementen voor het maken van erven.

2.2.4 Overgangen naar het landschap - landschappelijke inpassing

Kenmerkende zaken van de landschap op landschappelijk niveau toepassen.

In contrast met de interne vormgeving is de omgeving en de inpassing van en met het landschap juist heel natuurlijk van karakter! Op het niveau van het landschap wordt de grote maat van het landschap extra geaccentueerd door ruim bemeten waterpartijen met brede rietkragen en op lage kades gelegen fietspaden langs de randen van het glastuinbouwgebied. Deze zones benadrukken de randen in het landschap en trachten niet de kas "af te planten". Men mag best trots zijn op de economische motor van het gebied of zoals een ondernemer het treffend verwoordde op de vraag over ruimtelijke kwaliteit in het gebied "een mooie strakke kas, waar je goed je brood mee kan verdienen, dat is ook ruimtelijke kwaliteit".

De waterpartijen nemen tweeërlei vorm aan. Enerzijds sluit de vormgeving aan op de kronkelige vormen van het estuariumlanschap die veelal parallel aan de kust liggen en anderzijds worden er strakke vormen geïntroduceerd haaks op de kust. Deze waterpartijen sluiten aan op de strakkere verkaveling op strandwallen en in de strandvlakten, maar sluiten ook op de strakke vorm van de kassen. Ten dele wordt de rand langs het landschap gecombineerd met een fietspad. Hierdoor wordt het landschap beleefbaar gemaakt, men fietst verhoogd op het scherpst van de snede. Dit biedt de

mogelijkheid in de kassen te kijken en te genieten van het uitzicht op het landschap. Het fietspad ligt op een dijk door het "natte" landschap met twee verschillende soorten water. Water in een bassin aan de binnenzijde voor de kas en water in de sloot aan de buitenzijde voor de polder.

Langs bestaande linten wordt de inpassing verzorgd door aan te sluiten op de kleinschalige diverse sfeer van het lint, de Rijnsburgerweg / Voorhousterweg. Dit wordt gedaan door het mogelijke toevoegen van woonbebouwing in combinatie met grote tuinen, het rangschikken van extra bedrijfswoningen aan het lint en het stimuleren van verdere menging van functies. Landschappelijk worden rijen knotwilgen voorgesteld in het verlengde van bestaande boomstructuren, met aan weerszijde van de weg een wilderige berm en natuurlijke oevers langs de sloten.

Door de nieuwe kassen zoveel mogelijk te positioneren achter bestaande bebouwing is gestreefd naar een zo beperkt mogelijke impact op de bestaande polder van Elsgeest. Daarnaast wordt de mogelijk toekomstige rondweg hiermee uit de invloedssfeer gehaald van de polder.

3 UITWERKING

In het voorgaande zijn de methodiek en de ingrediënten van het ontwerp beschreven. In dit hoofdstuk wordt beknopt het voorliggende ontwerp toegelicht.

3.1 RECONSTRUCTIE

In het reconstructiegebied is zorgvuldig gezocht naar een nieuwe invulling die weer maat en schaal geeft aan het gebied. Hier zijn de bestaande linten ruimtelijk vrij gezet met breed water en rietkragen. De kassen zijn zo robuust mogelijk ontworpen en vormen samen met de ontsluiting, waterberging en waterbassins een monumentaal en overzichtelijk nieuw landschap. Deze robuuste maatvoering contrasteert mooi met de kleinschaligheid langs de linten. In dit monumentale patroon zijn nieuwe recreatieve paden toegevoegd.

Voor de ontsluiting wordt aangehaakt op bestaande wegen en op de mogelijk toekomstige rondweg met parallelstructuur. Tussen het nieuw te ontwikkelen bedrijfsterrein van plan Kleioost-zuid en het reconstructiegebied is een nieuwe ontsluiting gelegd. Dit vormt de voorkant van het gebied met bomen en een brede waterpartij.

3.2 INPASSING KOP BESTAAND GLASTUINBOUWGEBIED

Met de aanleg van het bestaande glastuinbouwgebied (Kloosterschuur) is de landschappelijke inpassing nauwelijks vormgegeven. In de huidige plannen wordt hier een dubbele waterstructuur voorgesteld met waterbassins aan de binnenzijde en brede waterpartijen aan de buitenzijde. Tussen beide ligt een kade die 1 meter hoger ligt dan het maaiveld van de polder. Op deze kade ligt een fietspad welke onderdeel is van een regionale (provinciale) fietsroute. De watergangen met brede rietkragen en de kade leveren vanuit het landschap gezien een goede landschappelijke inpassingen.

3.3 INPASSING NIEUW GLAS

Het nieuwe glas is tegen de bestaande rand van Katwijk gepositioneerd. Het is gekoppeld aan de toekomstige randweg en vormt zo een nieuwe ruimtelijke begrenzing van de Elspeesterpolder. Door de glasopstanden zo dicht mogelijk tegen Katwijk aan te positioneren wordt het zicht vanaf de Voorhouter/ Rijnsburgerweg op de open polder zo groot mogelijk gelaten. De kassen zijn voornamelijk gepositioneerd achter de voormalige militaire opslagplaatsen. Verder is er in de plannen ruimte gemaakt voor een aantal tuinderswoningen aan het lint. Dit zijn de bedrijfswoningen bijbehorende bij de nieuwe kassen.

Aan de zijde van het open landschap is een brede landschappelijke inpassing vormgegeven. Tevens is aan deze zijde een reservaat ingericht. Deze zal vernat worden en optimaal ingericht worden voor weidevogels. Aan de zijde van het landschap zijn de achterkanten van de kassen gepositioneerd. De achterkanten hebben als voordeel dat deze ruimtelijk "zuiver" zijn, alleen glas, en vooral rustig zijn. Uit onderzoek blijkt dat weidevogels dichtbij de kassen foerageren en nestelen, mits hier geen activiteiten plaatsvinden of zeer beperkt. In koude periodes komen zelfs soorten op de warmere kassen af.

In de nieuwe rand van kassen is een ruimte gelaten voor de strandwal. Zo krijgt de strandwal extra accent in deze rand. De strandwal met fietspad vormt tevens een prima doorgaande route van kern naar landschap en van camping naar landschap. De beplanting en inrichting van de strandwal loopt door tot aan de camping. Bij nadere uitwerking zal bezien moeten worden of er niet extra recreatieve voorzieningen gemaakt kunnen worden. De beplanting bestaat uit verspreid staande bomen en bollenvelden. De

toekomstige rondweg doorkruist de strandwal. Vanaf deze route zal de strandwal een herkenbare entiteit zijn. Daar waar de kassen de strandwal raken is gekozen voor een heldere overgang. Aan de westzijde is gekozen voor een brede zone met water en riet en aan de zuidzijde is gekozen voor een nieuw laantje op een kade. Deze geeft toegang tot de strandwal en inpassing aan de kas op de strandwal. Bij de uitwerking vraagt de vormgeving van het voorterrein de kas het meest dichtbij de A44 nog de nodige aandacht.

Aan zijde van de A44 is de bestaande kronkelige watergang extra verbreed met extra rietkragen. De tussen de kassen en deze watergang liggende ruimte wordt ingericht als nat grasland.

Wijnand Bouw
Bosch Slabbers
25 mei 2010